

Hur känsliga är hästar för regn, blåst och kyla?

FOTO: T.W. VAN URK/SHUTTERSTOCK

Aktuell forskning om hästens välbefinnande

En rad spännande forskningsprojekt presenterades av forskare från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Sveriges veterinärmedicinska anstalt (SVA) när Hippocampusdagen gick av stapeln. Temat var välfärdssjukdomar, nya och gamla smittor samt klimatets påverkan vid täckning av häst.

TEXT: PAOLA SQUASSINA

★ Diabetes typ 2 är en av de snabbast växande sjukdomarna i världen enligt Lunds Universitets Diabetescenter. Den moderna, västerländska livsstilen med fettrik och sockrad mat i kombination med stillasittande jobb och brist på fysisk aktivitet ger den övervikt som får allt fler att insjukna.

På senare år har diabetes även drabbat hundar och katter, och nu är hästen nästa tamdjur som står på tur.

EMS breder ut sig

Ekvint metabolt syndrom (EMS) som det heter inom veterinärmedicinen, är en väldigt komplex sjukdom och rela-

tivt ny inom forskningen, berättade Johan Bröjer, docent inom internmedicin för häst vid SLU. Tillsammans med Sanna Truelsen Lindåse föreläste de om EMS på Hippocampusdagen.

EMS-forskningen har visat att hästar som drabbas generellt har en låg insulinkänslighet (även kallat insulinre-

sistens). Det innebär att det krävs mer frisättning av insulin än normalt för att cellerna ska kunna ta upp sockret (glykogen) från fodret. Fetma hos hästar misstänks ha spelat en roll i utvecklingen av EMS. Framförallt om fettsammansättningen yttrar sig vid mankammen, bakom skulderbladen eller området kring svansroten.

Även fång, som är en rubbning i mag- och tarmsystemet och som ger symtom i hovarna, har visat sig drabba insulinresistenta hästar oftare. Det tycks även finnas en ökad risk hos vissa hästraser som islandshäst, arabiskt fullblod, PRE (Pura Rasa Española) och olika ponnyraser.

Fetma en varningssignal

Senare tids forskning har emellertid visat att det inte alltid finns ett entydigt samband mellan insulinresistens och fetma, vilket betyder att även normalviktiga hästar kan drabbas. Dock kan fetma hos en häst vara en varningssignal om att hästen har en större benägenhet till att utveckla EMS. Den metabola rubbningen i hästens ämnesomsättning beror på omgivningsfaktorer som foderstatens sammansättning och bristande fysisk aktivitet, vilket är den troliga orsaken till att en häst får insulinresistens.

Hästägarna spelar således en viktig roll för att bota EMS.

– Behandlingen av hästar med EMS går framförallt ut på att lägga om skötsel, motion och utfodring. Dessa hästar behöver motioneras varje dag, sade Johan Bröjer. I dagsläget finns ingen medicin som kan förbättra insulinkänsligheten.

Insulinresistens kan testas

Genom forskning har det nu utvecklats ett test som svarar på om hästen är insulinresistent. Om hästägaren i samråd med veterinär misstänker insulinresistens bör hästen inte beta färskt gräs eller äta socker- och stärkelserikt kraftfoder. Vallfodret bör även vara sent skördat för att ha så låga värden av socker som möjligt.

Att dela upp dygnets fodergiva i mind-

FOTO: PAOLA SQUASSINA

HIPPOCAMPUSDAGEN

Hippocampusdagen startades 2002 som en strategisk satsning på hästforskning mellan SLU och SVA. Målsättningen vara att stärka och sprida kunskap om den senaste hästforskningen vidare till verksamma inom hästnäringen.

Samarbetsprojektet avslutades för några år sedan, men Hippocampusdagen arrangeras fortfarande årligen med syfte att presentera den senaste forskningen på ett populärvetenskapligt sätt.

På HästSverige hastsverige.se går det att läsa mer om hästforskningen på SLU.

re givor är också ett sätt att hålla nere insulinresponsen efter varje utfodring.

Kvarka sprids på flera sätt

Under Hippocampusdagen hölls föredrag av forskare från SVA om hur gamla och nya sjukdomar sprids mellan hästar. Kvarka är en av de äldsta beskrivna hästsjukdomarna, och i Sverige rapporteras cirka 70 utbrott per år.

Den fruktade sjukdomen är anmälningspliktig, och än så länge finns inget effektivt vaccin även om många för-

” Ny forskning visar att hästar som har varit sjuka i kvarka och sedan tillfrisknat kan vara bärare av smittan upp till ett år efteråt.

sök har gjorts för att ta fram ett. Kvarka är en väldigt smittsam sjukdom och smittar genom direktkontakt mellan hästar, människor, utrustning samt människor som haft kontakt med sjuka hästar och inte bytt kläder, skor och desinficerat sig. Kvarka yttrar sig i lymfknutorna runt svalget och ganascherna som ofta blir svullna och varfyllda med feber som följd.

Andningsvägarna kan också svullna vilket gör att hästarna kan få svårt att andas. Dock kan vissa hästar få lindrigare symtom som ibland misstas för en vanlig förkylning.

Möjligt att utrota

En häst som har haft kvarka bygger upp ett immunförsvar mot sjukdomen, och blir ofta tyst smittbärare. På Hippocampusdagen pratade Gittan Gröndahl, tf statsveterinär vid SVA, om forskningen kring kvarka.

– Ny forskning visar att hästar som har varit sjuka i kvarka och sedan tillfrisknat kan vara bärare av smittan upp till ett år efteråt, berättade Gittan.

Därför är det viktigt att bryta smittvägarna om kvarka misstänks hos en häst. Man bör isolera de sjuka hästarna från direkt och indirekt kontakt med de andra hästarna.

Även friska hästar bör isoleras eftersom man inte vet om de är tysta smittbärare eller smittförande. Så få personer som möjligt bör vara i kontakt med de smittade hästarna, och de som har kontakt med de sjuka hästarna måste i sin tur vara noggranna med att byta kläder och skor och desinficera sina händer innan de klappar nya hästar.

Gittan Gröndahl menar att det vore möjligt att helt utrota kvarka från lan- ▶

det. Det skulle dock krävas att varje stall utförde serologiska tester, det vill säga att samtliga hästar genomför ett blodprov för antikroppar mot kvarka.

Nya sjukdomar befaras på sikt

Sveriges läge med det kalla klimatet, omgivet av vatten, få landsgränser och tidigare införselkrav har medfört ett bra hälsoläge bland djuren i landet, inte minst bland hästarna. Nu börjar förutsättningarna att förändras med rådande klimatförändringar, öppnare gränser och transport av hästar. Mildare vintrar gör att nya arter av fästingar, myggor och andra vektorer lättare överlever vintern och blir en del av vår fauna. Louise Treiberg Berndtsson rapporterade om några fruktade hästsjukdomar som finns i södra Europa, USA samt i Afrika. Det handlar om West Nile Virus, infektiös anemi, piroplasmos och afrikansk hästpest. Dessa sjukdomar finns inte i Sverige men genom klimatförändringar kan de på sikt komma hit genom spridning av svidknott och fästingar.

Farlig för människor

West Nile Virus är en virusjukdom som har funnits i Afrika och östra Europa ganska länge och är besläktad med denguefeber. Sjukdomen är vektorburen och överförs via myggor. West Nile Virus drabbar både hästar och människor väldigt hårt med dödsfall som följd. Symtomen kan variera mellan neurologiska tecken såsom förlamningar, skakningar och svaghet. Det finns ett vaccin för hästar, men inte för människor vilket gör detta till en väldigt farlig virusjukdom.

Infektiös anemi var också en sjukdom som Louise pratade om. Det är en virusjukdom som är släkt med HIV, men yttrar sig bara på häst. Sverige har tidigare haft problem med denna sjukdom, men under 1960-talet lyckades man minska den med bra diagnostik. Sjukdomen finns för närvarande i flera europeiska länder, till exempel Rumänien och Italien och på senare år har den även påträffats i Holland, Irland och Tyskland.

Louise Treiberg Berndtsson, leg veterinär, berättade om nya smittsamma sjukdomar.

FOTO: PAOLA SQUASSINA

Smittspårning har visat att sjukdomen sprids via införsel av hästar. Sjukdomen är en livslång infektion och hästen bär med sig den hela livet, det finns ingen behandling eller vaccin i dagsläget. Symtomen kan variera från ett hastigt insjuknande med död som följd eller återkommande feberattacker och nästan inga sjukdomssymtom alls. Då infektiös anemi är en kronisk och smittsam sjukdom måste hästen avlivas om den har blivit drabbad.

Afrikansk hästpest mest fruktad

Louise Treiberg Berndtsson berättade vidare om piroplasmos som också är en sjukdom som förekommer i södra Europa. Det är en parasitsjukdom som överförs med fästingar och parasiterna angriper de röda blodkropparna. Hur allvarlig sjukdomen är beror på antalet

förstörda blodkroppar. Hästar som överlever sjukdomen kan bli kroniska smittbärare.

Den mest fruktade sjukdomen är dockafrikansk hästpest som har 95 procents dödlighet, även den orsakad av ett virus som sprids via svidknott. Sjukdomsförloppet kan vara snabbt och plågsamt, speciellt om lungorna angrips, då kan hästen dö inom ett dygn. Sjukdomen förekommer i Afrika, men har upptäckts i Portugal och Spanien via importerade zebror.

Att täcka hästen eller inte?

Det svenska, kalla och ibland ruskiga vinterklimatet kan vara en utmaning för olika hästar. Att täcka sina hästar under långa perioder, såväl klippta som oklippta, är vanligt. Genom forskning i Sverige och Norge har det studerats hur hästar hanterar värme och insekter under sommaren, samt hur de reagerar mot kyla och nederbörd.

Forskarna samlade in en stor mängd data vid olika tillfällen och väderförhållanden. De studerade bland annat när hästen själv väljer att söka skydd för sol och regn samt hur hästens återhämtning och kroppstemperatur förändrades vid täckning efter att pälsen klippts bort.

Bland studieresultaten kunde man se att grövre hästar med mer päls inte var lika känsliga mot kyla som exempelvis smäckrare raser som var mer känsliga för vind och regn. När det gäller vind- och solskydd visade resultaten att de användes mest under varma och soliga dagar med stark sol.

Efter arbete är det viktigt att få ner hästens kroppstemperatur. En av slutsatserna i studien är att hästar bör få varva ner utan täcke för att komma ner i temperatur.

Ytterligare en studie gjordes i Norge där hästen genom inlärning av olika symboler fick välja när den ville ha täcke eller inte vid olika temperaturer under vinterperioden. Där visade resultaten att huruvida hästarna valde täcke eller inte var väldigt individuellt, men att fler hästar valde täckning när det var både regn och blåst ute. □

” Den mest fruktade sjukdomen är dock afrikansk hästpest som har 95 procents dödlighet.